

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cavssa Helvetica Orthodoxae Fidei

Murner, Thomas

Lucernae, 1528

VD16 M 7034

Conclusio III. Maria & sancti inuocandi sunt ut intercessores.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29525

COLLATIO XXXIX.
CONCLUSIO III.

Maria & sancti inuocandi sunt ut intercessores.

D. OECOLAMPADIVS.

Gratia & pax a dño nostro Ihesu Christo omnibus nobis concedantur, Amen. Dilecti probr̄q; Christiani, nemo me eum intueat uirū, quod ullā creaturā dei aspernari uelim, magis ergo dilectos sanctos dei. Solū tamen hoc meū est desiderū, deū cuius solius est honor, super om̄ia extolli debere, refluatq; per gratiarū actionē omne bonū in uerū fontem unde effluxit. Quare quū iterū rationem reddere debeā doctrinæ meæ causā in sanctorū intercessiōe. Confiteor ut prius me prædicauisse Christū crucifixū, mandatū nullū habeo ducēdi in sanctos, sed nihilominus me declarabo. Aliud est prædicare, aliud iudicare. Nobis dumtaxat hoc prædicare licet, quod utilius est & proximiorē uia ducit in deū, quod aperte cerimus, quū Christū unicū mediatorē cū suis promissionib; & inenarrabilibus donis cōmuni plebeculæ præfiguramus. At ubi homines iudicant damnanturq; ob unā uel alterā causam, necessaria est maior prouidentia & minor seruenitas. Ideoq; iudicij causa eorū ratione qui melius non acceptarūt, & cū Dauid dicunt. Mihi autē adherere dño deo bonū est, & spē ponere in dñm deū meū, dixi adhuc eos defectū habere in sua fide, & si non ex toto infideles ad ducendū dies diesq; in fide, & fiducia in deū extollendū. Bona sum spē hāc doctrinā magis esse Christianā, quā ut ab aliquo Christiano impugnet, sicut me ad hoc monet prima epistola ad Timoth. & pri. epist. Iohan. ij. cap. Sic huius doctrinæ meæ habet ratio, quū alio qui psonæ meæ disputare nō affectē. Sum tñ nihilominus paratus respōsionē dare si adhuc in mea doctrina aliquid deesset.

D. ECKIVS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Contra meam
conclusiōem

CONCLUSIO TERTIA.

conclusionē de inuocatione reginæ cœli Mariæ, & dilectorū
 atq; electorū sanctorū proponit D. Iohannes Oecolampadus
 us declarationē suæ prædicationis, & sicut fatei, quū prædica-
 rit Christū Ihesum crucifixū &c. Dico non esse prædicatōrē
 in ecclesia Christiana, qui & ipse hoc idem non faciat, quūq;
 etiā de sanctorū ueneratione & laude sanctorū finiunt & ter-
 minant omnē honrē, laudē & gloriā in omniū sanctorū ca-
 pite Ihesu Christo. Quare etiam ecclesia Christiana in usu ha-
 bet collectas seu orationes claudere per dñm nostrū Ihesum
 Christū, sicut ad Hebr. Paulus docuit, per eum offerre debe-
 mus sacrificiū laudis, quia tamen dñs meus doctor duo scri-
 pturarū loca proponit contra sanctorū intercessionem. Dico
 neq; in nouo neq; in ueteri testamēto, in nullo loco reperiri
 quod sancti dei dilecti pro nobis non intercedant. Aliqua ta-
 men dicta in falso intellectu iterū contra sanctos suscitantur.
 Hereticus enim quidā Vigilantius ante annos mille etiā ten-
 tauit sanctorū intercessionem delere. At diuus Hieronymus
 contra eum hoc obtinuit atq; deuicit. Est itaq; sanctorū inuo-
 catio per uniuersum orbem apud probos Christianos cū maz-
 gna deuotione acceptata, & per dei omnipotentiam honor &
 gloria Mariæ, & dilectorū sanctorū, efficaciter cum magnis
 miraculis confirmata, quod in spiritu Dauid eernens Psalm.
 cxxxviij. dixit. Nimis honorati sunt amici tui deus, nimis cō-
 fortatus est principatus eorū. Breuitatis causa attingo dictū
 Pauli ad Timoth. Ipse enim est deus & mediator dei & hoim,
 homo Christus Ihesus. Ex hoc dicto arguūt nouorū Christia-
 norū prædicatores. Si mediator est Christus, neq; ergo san-
 ctos ut mediatores quærere debemus ad deū, tam pulchrū in-
 tellectū in Paulo inuenerunt, quem neq; Augustinus, Hie-
 ronymus, Bernhardus &c. a spiritu sancto illuminati, inue-
 nire potuerunt. Breuiter scripturæ sunt scripturis cōparan-
 da, quumq; hic Paulus mediatorem ponit inter deū & homi-
 nem, sed & nos in Paulo & alijs in locis alios etiā mediatores

Obiectio.

COLLATIO XXXIX.

inuenimus. Ideo q̄ ne sibi met̄ et spiritus sanctus contrarius sit, oportet illas scripturas adinuicem cōparare, quod sancti patres ponderantes duplex esse mediū repperunt. Vnū est redemptionis, sic unicūq̄s est mediator dñs Ihesus, qui uniuersum orbem redemit, non sanctus Petrus neq̄ Paulus. Est & alia mediatio inuocationis, ut scilicet unus pro altero intercedat, cuius non est ipse redemptor, sic multi sunt mediatores, cum alter pro altero intercedat, cuius nō est ipse redemptor, sic multi sunt mediatores in cōelo & in terra, quando nos homines ut mediatores alter pro altero intercedimus, & dilecti sancti dei sicut perfectiores & feruentiores etiā pro nobis orant. Nunc quum in scripturis duæ mediaciones sint, nouiq̄ Christiani ad unam dumtaxat respiciunt nimirū eos errare. Hanc meam responsionē scripturis confirmo, quod enim diuini Pauli sermo de medio redemptionis & non intercessionis loquitur, eius sequentia uerba ostendunt, Christus mediator &c. qui se dedit redemptionē pro omnibus, quod autē & alius sit mediator quam Christus Deute. v. ostendit. Ego sequester & mediū fui inter deum & uos in tempore illo, ut annuntia rem uobis uerba eius. Sed & Paulus mediatores quæsiuit intercessionis, sicut ad Thessaloniceñ. scribit, quod pro eorū gent. Ipse q̄ met se pro mediatore exhibet Ro. x. Volūtas cordis mei & obsecratio ad deū sit pro illis in salutē &c. Secundū dictū per dñm meū doctorē ostensum ex epistola Iohan. hoc est. Si qui peccabunt, aduocatū habemus apud patrem Ihesum Christū iustū, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris aut tantū, sed etiā pro totius mundi. Ex quo dicto dico Christianos nouæ doctrinæ non posse ulla uia elicere posse abolitionē intercessiōis sanctorū. Ex eo enim non cōsequit̄, Christus aduocatus est noster, ideoq̄ & sancti nō sunt nostri aduocati uel intercessores, plerisq̄ enim bonū est multos habere intercessores. Sancti equidē doctores hoc dictum ponderāt, ut pro sanctorū intercessione deseruiat, quū enim

CONCLUSIO TERTIA.

enim pars aduersa intercessionē admittit minorē in terra, & Christi supremi intercessionē in cælo, quare medios sanctos essent exclusuri. Et quia Christus pro nobis intercedit, qui sanctus est sanctorum, quare & alij beati pro nobis non intercederent, quū hoc facere uideāt caput eorum Christū, procul dubio nobiliora Christi membra se faciunt pariformia, sicut dicit Iohannes, sequuntur agnū quocumque ierit. Et Christus quū pro nobis roget, hoc facit & feruenti amore, quando nostræ animæ salutem sitiebat, & tamen sancti similem ad nos deferunt fraternam charitatem, qua charitate permoti, & ipsi pro nobis intercedunt. Quare hæc duo dicta in recto & Christiano sensu, sicut & sancti patres semper intellexerunt sanctorum intercessionem, & Mariæ nobilis matris dei non euertunt. Ideoque & domine doctor alias scripturas adfert contra intercessionem sanctorum.

D. OECOLAMPADIUS.

Domine doctor, adiuuante me deo respondebo, sed antea hoc facio breuius quo potero quæro. Vtrum melius sit ex tota fiducia deum per Christū solum inuocare, cum obliuione omnium aliarum creaturarum, aut cum adhesionem aliarum creaturarum. Ad hoc responde.

D. ECKIVS.

Ad doctoris quæstionē dico. Etsi unum bonū opus altero sit melius. Est nihilominus bonum, ut & minora & maiora opera bona quis faciat, præcipue in oratione bonū est interdum deum inuocare absque omni medio, aliquando cum medio, aliquando cum utroque. Deus namque me iubet aliquando per mediatores rogare, sicut Iob xliij. dixit. Ite ad seruū meū Iob & offerre holocaustū, pro nobis faciem eius suscipiā, ut non uobis imputetur stultitia, & mox sequitur. Dominusque conuersus est ad poenitentiam. Iob quum oraret ille pro amicis suis. Quare ergo intercessio Mariæ non tantum esset ualitura, sicut intercessio beati Iob. Ideoque & intercessio bona, utrum

COLLATIO XLI.

utrum uero melius sit ego ignoro. Deus enim me hoc in casu
nunquam consultorem adhibuit. hoc nempe stat in donis gratiæ
& misericordiæ diuinæ uoluntatis.

D. OECOLAMPADIUS.

Primo bonæ fidei spei neminem nos infidos æstimaturum ser
uos, si ante omnia ad deum dirigamus, & ad solum deum.
Ad suam responsionem meam postea sum daturus. Deuenio ad
sermonem priorē, quando dixerat omnes Christianos prædi
cantes Christum prædicare crucifixum, uelle esse uerum, tunc nulla
inter nos esset diuisio. Si enim unanimiter unoque sensu Chris
tum laudarem, sanctorum causa nos abinuicem non diuides
remus. Paulus enim hoc dictum inducit, quum se quis cephae glo
riabatur, alter Apollo, alius uero Pauli. Optime notum est in
paucis annis aliquos ordinum prædicantes ignorauisse, quum su
os sanctos in caelis extollerent, iuxtaque multum est tacitum hono
ris Christi. Potuisset & Pauli temporibus talis adferri gloria,
quum nos Pauli aut cephae iactitarem. Honor enim Christi
est, cuius ipsi sunt ministri. Sed ipse ad hoc ait, Nunquid &
Paulus pro uobis crucifixus est, aut in nomine Pauli estis bap
tizzati, quasi dicturus esset, quid ex eo facitis, recordamini
beneficiorum crucis Christi, & uoti baptismatis, & in deum res
piciate. cuius uos serui estis. Secundo dico alius esse cum san
ctorum intercessione, supra terram & eorum qui in caelo sunt, pri
mum in scripturis est fundatum & mandatū, ut oremus pro in
uicem, in quo nemo doctori Eckio contradicit, alterum uero
de sanctis uita defunctis, & de hoc nullas habemus literas quod
illos inuocare debeamus. Etsi hic ego nolim negatum haberi,
quin & in caelis orent, quauis de hoc nullas habemus scriptu
ras quæ fundata sit, neque ad hoc consequitur, quod eos adorare
debeamus, & nos minus hæc docere, quia derogatiuum est fi
dutiæ in deum. Deus enim ubi hoc præcepisset, fecisset nos pu
sillanimes, ne tum ea fidutiæ ad eum diuiteremus, & quum
nos peccata nostra grauent, & ad deum uenire timeamus, gra
tiose

CONCLUSIO TERTIA.

riosse nos affecurauit, per Christū Ihesum, quo deus sanctorū
 honorem non aboleuit, sunt enim omnes huius mentis, omnē
 scilicet honorē deo dari debere. Ideo Iohan. ult. Apoc. quan
 do angelū adorare uolebat, dixit angelus ad eū, Caue ne hoc
 facias, honorē em dei p suo reputant honore. Deniq; & deus
 pro suo suorūq; sanctorū honore habet, quū fidē meditatur
 patientiā, charitatē, aliasq; Christianas uirtutes, & per eiusce
 modi exēpla ad tales uirtutes & his similes imitamur. Quod
 uerō D. Eckius, dictū unū inducit Psalterij, quā nimis hono
 rati sint amici dei, & principatus eorū cōfirmatus, ibi non doc
 cet sanctorū inuocatio, sed quod deus illis suū sanctū spiritū
 concesserit multiplici gratia, miracula faciendū, ad uerbū dñi
 nunciandū, & ad mundū deuincendū, adq; gentes cōuertēn
 das, hic eorū fuit honor, quare etiā ut principes & in ecclesia
 præcipui atq; primores nominant. Sic & se Paulus horū iacti
 tat quos docuit, quia sua sint gloria. Ideoq; & dñm D. Eckiū
 oportet clara dicta adportare. Quia uero miracula inducit in
 ualidū est argumentū, sicut & ipse met optime nouit, qd non
 omnia fiunt ad dei honorē. Nam & dæmon ipse iuxta suas de
 mentationes & fantasmata, operat aliquando, sicut in sancti
 Martini legenda legit apud cuiusdā latronis sepulchrū. In mi
 raculorū discretionē illud Christiani perpēdant, si plus ad ho
 norem dei ædificēt, quā ab eodē dehortent. Ad responsionē
 quā ipse dedit ad dictū Pauli prima ad Timoth. ij. peregrinū
 æstimans Augustinū, Hieronymū, etiā non tam strenue co
 natos ad hāc expositionē, hoc ego demitto. Sed probatio ue
 ri intellectus scripturarū in eo est, quod maior hinc fides elici
 atur, & maior honor deo tribuat, ubi em maior est in deū fi
 dutia, ibi est & maior dei honor. Quūq; per unicū mediatorē
 Ihesum Christū liberior accessus habetur, maiore fidutiā &
 iuxta prædicando de sanctorū inuocatione, debilitatio & in
 firmatio est fidei, quasi met ne quidē ad patrē uenire audere
 mus precādo, quum & Christus nos met ad patrem direxit,

COLLATIO XLI.

orare nos docēs. Pater noster qui es in cœlis, uocauit nos ad seipsum dicēs. Venite ad me oēs qui laboratis & onerati estis, ideoq; & se hoc tam amico nomine nominat, quod noster sit sponsus, quod panis uitæ, fons aquæ uiuæ, & in oēs uias nos conat ad semetipsum trahere, & per se ad patrem. Pōnit D. Eckius duplices mediatores, redemptionis scilicet & aduocationis, utraq; hæc dignitates ad Christū pertinent, quare & noster est sacerdos & pontifex, qui seipsum obtulit in nostrā redemptionē, & pro nobis orationē, quare etiā pro sua dignitate & reuerētia est exauditus. Nos autē quod hic in terris pro inuicē oramus, a deo est mandatū, ut in nobis charitas auergeat, quare non nos ut noui Christiani, sed ut prophetarū sequaces, & apostolorū imitatores, nostras orationes in deum dirigimus, eius bonā habentes experiētiā, in dulcedine spiritus (præter iactantiā dictū sit) quod utilius nobis est si soli deo adheramus. Cordis em̄ dolor nobis esse deberet, si uel momento oculi a deo optimo bono per contemplationē, & in eo delectationē diuelleremur, quā corpus & quotidiana negotia nos ad nostrā humiliationē ita abstrahūt, debet nihilominus nostra esse diligētia (quo potest fieri citius) esse ad summi boni reuersionē. Inducta de Moise exempla, quod sequester sit & mediator. Item de Paulo ipsi adhuc in terris fuerāt. Sed & ex speciali gratia deus Moisi sepulchrū neminem scire uoluit, ne populus (aliog ad idolatriā pronus) Moisen ipsum adoraret, neq; aliquis in ueteri lege defunctū Abrāham, uel Moisen, aut certe alium sanctū inuocauit. Quod autē Moises mediator dictus est, ideo fuit quia per eum deus legē dare uoluit. Ad aliud dictū epistolæ Iohannis ubi Christus noster ad uocatus uocat, dixit, plerisq; prodesse ut multos habeant ad uocatos, nunc si Christus per seipsum nō sufficeret, & nostra hoc necessitas poposceret, illud si dilecti apostoli dei non uiderunt, uel nesciētia sua præterierūt nostro damno, hoc ego non ausum dicere. Præterea, quia dicit, Si deus hoīm in terris degentiū,

CONCLUSIO TERTIA.

degentiū oratiōes acceptat, & Christi in cœlo, quare sanctos excludit. At diebus uitæ meæ nunq̄ dixi deū non admittere sanctorū orationes, quū ipse is sit, sine quo nec sancti unum uerbulū orare possent. Sed hæc mea doctrina est doceri oportere, quod securius & certius est, & quū illud deus non mandauerit, mihi licere hoc non uolo docere. Hoc etiā ad illud responsum sit quod dixerat Christus sanctus sanctorū, & caput nostrū pro nobis orat, ergo & membra orant. Iterū non probat, ideo me non habere libertatē ad solū fontē & caput uenire, eque ab illo accepturus, a quo & ceteri acceperunt. Vltimo quādo respōderat meæ quæstioni utrū præster creaturæ obliuione ad solū deū diuertere, in diuinā reijcitur uoluntatem, utrum sit melius, bene absq̄ discretione respondisset. Hoc em̄ unīcū nobis est necessariū, in quo & angelis dei erimus pariformes, q̄ absq̄ impedimēto in deo gaudent. Quod aut̄ aliqui adhuc illuc non deueniunt, eo magis diuina misericordia illis est proponēda. Si enim in hac sua dimitterent infirmitate, quādo tandē deuenirent in uerā fidutiā. De Iob amicis bene quidem uerū est mandatū eos recepisse offerēdi Iob, & si igit̄ æquū & bonū sit uiuos exorare, pro cōmuni nostra oratione seu intercessione, non tamen dixit dñs iubete ut pro uobis Iob oret, sed ita habet. Iob aut̄ seruus meus orabit pro uobis, quilibet em̄ fidelis uidentis alios conuerti, & in angustijs esse cōsciētiae suæ, ex libero spiritu alioqui eius inclinatisunt. In summa aliud est de uiuis, & aliud de mortuis.

D. ECKIVS.

In hac proluxa prædicatione circumitu longo ostēdit Christum inuocari debere, in quo ei nō aduersor. Hoc aut̄ facere debuisset sc̄dm̄ dñorū mandatū, scripturis meā cōclusionem impugnare, quod non facit, non huc prædicare uocatus est, hoc dico. Quum cōmunis catholica & uniuersalis ecclesia ab apostolorū temporib⁹, sed & om̄es diuini doctores tenuerint & docuerint dilectos uenerari sanctos & inuocare, null⁹ ex

COLLATIO XLI.

ecclesia ab eo desciscere deberet. Etsi igitur scripturæ sufficientes præ manibus sint, uellē tamen hoc ego nihilominus cum ecclesia timere, etiā si nullæ ibi essent scripturæ, quū dñs magnis miraculis sanctorū honorē confirmarit. Quod uero D. Oecolampadius ea miracula ad dæmonū trahit deceptiones & phantasmata. Proh maligne dæmon apud inferos, quod diuinæ maiestati sic detrahare uelles, quā suis impendit. Si in ueteri lege per mortuū Helisæū, qui non quædam erat beatus, sicut iam nostri sunt sancti, tam fecit grande miraculū, sicut in iij. lib. Reg. habet xij. cap. ubi hominē sepeliētes, latronē uiderunt, proiecerunt itaq; mortui cadauer in Helisæi sepulchrū, quod cū ossa Helisæi attigissent, reuixit homo ille, stās supra pedes suos. Dñs igitur si sibi suā omnipotentia ostēderat in Heliseo, uerecunde hic Christianus & pudeat, credere recufans eandē deū ostendere in miraculis ad honorē dilectæ matris suæ Mariæ, & electorū sanctorū suorū factis, qui sunt in perpetua felicitate. Neq; iuuat doctorē quod mecū testificari doctor tentat, quia ipse sciam argumenta miraculorū inuidiosa. Non, non, aliter ego sum informatus per spiritū sanctū, sicut dicit Marci xvi. Apostoli profecti prædicauerunt ubiq; dño cooperante, & sermonē confirmante sequētibus signis. Audite probi Christiani deū sanctū suū uerbū, & sanctū euāgelium confirmasse per miracula. Quare etiā & sanctorū miracula nobis non confirmaret, ut eorū honorē crederemus & adorationē, quū tot Christiana & perturbata corda per intercessionē sanctorū consolata fuere. Verū est aliquādo fieri falsa miracula, non tamen per sanctos. Paulus mirabilia opera nominat mendaciorū, quæ Lutherus (ut reor) faciet, ubi proterue scribens dixerat, & se scire miracula operari, quum tamen nullū aliud per eum factū sit, quā quod simplicē rusticitatem uarijs libellis instigarit contra spirituales & mundanas superioritates, qui quum mandatis eius obtemperabant, nequam, nebulones increpauit, deditq; dñs & nobilitati indulgentias

CONCLUSIO TERTIA.

gentias pauperes occidēdi, hoc nouum illius erat euangeliū
 dum scribebat, transfigas, percussas, macsa &c. Cauete pro
 bi Christiani, manifestū hoc est, deum nota facere miracula
 falsa, sicut cōtigit magis & incantatoribus Pharaonis contra
 Moisen Exo. ix. Et sicut met ipse doctōr, ait de latronis se
 pulchro per sanctū Martinū manifestato, unde quaq; em̄ fal
 sa miracula in confusione abierunt, quod iam cum sanctorū
 miraculis in annis mille & quingentis non est factū. Vltra de
 ducit, quod oēm fidutiā in deū collocare debeamus, & quod
 Christus ad patrē nos miserit, quodq; nos uocarit, ut ad eum
 ueniamus, Christi intercessio sufficiens sit, alioqui Apostoli
 nos perperā docuissent. Dico utiq; ad deū ueniendū, in eum
 fidendū, sperandū, eam em̄ ob causam sanctos inuocamus,
 ut sicut ipsi ita & nos ad deū ueniamus, estq; procul dubio no
 stra humilitas deo placens & accepta, quū nos indignos aesti
 mamus thronū accedere sanctae deitatis, sicq; per dei amicos
 petimus gratiā & misericordiā cōsequi. Noui Christiani san
ctorū non egent inuocationib⁹, tam sunt deo iuncti, quasi il
lius essent uel patruū uel affines. Magis hęc est scādaloza præ
 sumptio quā humilitas Christiana. Num & hęc pulchra est
 causa quod ad eum ueniamus, & sicut opinant eum solū in
 uocare debemus, cuius intercessio sola sufficiens est, iuxtaq;
 nihilominus admittunt ut hic pro nobis inuicē rogemus, plu
 ris reputantes foetidos sordidosq; uermiū saccos hic in terris,
 quā sanctos in coelis, nunquid est hoc contra oēm rationem.
 Quod enim pro inuicē rogamus, ex Christiana fit charitate,
 num? & sancti ad nos Christianā habent charitatem, absit ut
 hęc in cor probū perueniant, & quia sanctos inuocare recu
 sat, neq; intercessionē a proximo petere debet, ad suum inq;
 modū mox illi responderem, ego pro te non rogabo, fidas in
 deum solū, Christus solus sufficiens est, iubetq; ad se uenien
 dum pro inuocatiōe, ut quid ad me uenis. In summa, quicqd
 noui Christiani contra sanctorū inuocationes adportāt, pu

COLLATIO XLII.

gnat id omne directo, & ex diametro contra comunē Christianoꝝ intercessionē, prout sequit̃. Vnū tamen admittit, quod aliqui suæ partis non faciūt, rogare quidē sanctos non negās hoc ego accepto, si ergo deū rogant, ergo pro aliquo rogant, non pro his qui apud inferos sunt, neq; pro his qui sunt in celo, necessario cōsequit̃, ut pro nobis orēt. Ideoq; & sanctorū intercessio obtēta est ex suis met uerbis quantūq; cōtradicat. Quod de sanctorū adoratione loquit̃, nequaquā mens est proboꝝ Christianoꝝ, ut sanctū aliquē pro deo colant & sibi struant, sed congruentē exhibēt uenerationē, prout Christiana habet institutio feriandi sanctis, rogamus sanctos, honoramus, & inuocamus eos, ut a deo nobis gratiam impetrent. Sanctoꝝ ait inuocationē derogationē esse fidutiæ in deum, hoc peregrinū est & alienū, inuocatio fratrū meoꝝ in terris, ut pro me rogēt, nihil derogat fidutiæ in deum. Ego inq; nisi in dei clementiā & misericordiā fiderē, tam eum esse sanctū propitiū atq; pronū, sanctos nunq; inuocarē, ideoq; eis proposita nihil sunt. Adportat soli deo deberi oēm honorem, respondeo uerū esse supremū & finalē, honor em̄ sanctorū honor est dei. Diu nullū honorarē sanctū si deo non crederem, iuxta em̄ honorē dei concedere nos oportet etiā sanctorū honorē, nā præcepit nobis deus patrē & matrē honorare. Proculdubio & Christus suā honorat matrē Mariā, quūq; eā honorat deus, quare nos homuntioes & uermes eā non honoramus. Vnicū mihi in doctore placet, quia sanctorū exempla sunt intacta. quū frater eius in Christo Zwinglius in suis scriptis nō solū sanctorū inuocatioes abstulerit, uerū etiā contra uerba Christi libēter auferret exēpla Christianæ uitæ ipsoꝝ.

ITERVM D. ECKIUS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Etsi nullæ nouæ scripturæ per doctorē inductæ sint contra conclusionē meā, uolumus tamen circumloquutionib⁹ eius ultro respondere. Quumq; ex Dauide sic argumentatus sum. Nūnis honorati sunt

CONCLUSIO TERTIA.

sunt amici tui deus, ideoq; & nos merito Mariam, dilectosq; sanctos honoramus. At quod honores enumerauit, quos etiam deus suis sanctis impendit hic in terris, quos ego admitto honores, assero tamen & hoc sicut esse honorē, quē illis deus facit in beatitudinis coronatione. Quod autē ordinū prędicantes suos sanctos laudarunt, credo quod & ipse suā sanctā Brigittā laudari in suo ordine. Nemo enumerare potest electorū gloriā, Paulo dicente, ad Corint. epist. i. cap. ij. ex uerbis Esaię. Nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quę pręparauit deus his qui diligunt illū. Neq; me angit quę de Christianis prędicatoribus subinfert, & de spiritus dulcedine quę sentiūt, optime scit, qui ad pacē maxime prędicarint, beneq; se spiritus ille uideri passus est, albus nescit uelater. Illa tñ hic pacis causa demitto. Ratione duorū dictorū ad Timoth. & Iohannis potenter scripturis estēdū nouum intellectū rectū non esse. Estq; hoc die clare auditū a doctore quod iuxta Christū mediatorē, etiā alios in terris admittat intercessores. Admittit namq; & oportet quod faciat claris scripturis de uictis unū hominē hic in terris pro altero orare. Sic & nos ex sanctis alios nō facimus mediatores, quā ut pro nobis deū rogent & orent, ideo nouus ille intellectus de uno mediatore intercessionis necessario æque unū intercessorem excludit ac alterū, horū uerborū uirtute unicū solum & c. sicut dicere cōsueuerūt. Dicit dilectū dñm nostrū Ihesum, utraq; habere officia mediare & redemptione & intercessiōe, quasi hoc quisq; Christianorū unq; negasset. Si meā uelit euertere cōclusionē, necesse est probet sanctos non esse intercessores, cum eo qd' pro nobis Christus intercedit. Excusat se doctor, quia suā partem nouos appellari Christianos, dico id eorū culpa fieri, si em̄ apud antiq; manerent fidem, & ritū catholicę & Christianę ecclesię absq; inuouatione, etiā antiquo nomine nominarent. Diuo Petro adhuc uiuente in eius honore, in Saon per sanctū Sauinonē ecclesia constructa est, quę
inpre

COLLATIO XLI.

in presentē diem ad uicū Petrū appellat. Jam mille sunt & fer-
 me quingenti anni, quū solū aliqui in fide diffidētēs sanctoꝝ
 intercessionēs reiecere, sicut Vigilantiū hæreticus, Albigen-
 ses, Picarditæ. Post hæc quum scripturis probarā Moisen ad
 deum fuisse mediatorē, mihi respōdit in legis datione media-
 torem fuisse, contra hoc illi Dauidē oppono cv. Psal. etiā &
 Moisen fuisse intercessionis mediatorē. Et dixit ut disperderet
 eos, si non Moises electus eius stetit in cōfractione in-
 conspectu eius. Et quod ibi rogarit inuenit Exo. xxxij. Bene-
 quidē de patribus ueteris testamenti loquit, certū est eo tem-
 pore eos non fuisse fœlices, quare eoꝝ intercessio nō tam co-
 munit. Quod uero facta sit liber Machabæoꝝ ostendit, quō
 belli princeps Iudas Machabæus uiderit Oniam, q̄ summus
 fuerat sacerdos, ambas manus extēdentem pro toto populo
 Israel orantem, quodq; post hæc alter aparuerit, uir ætate &
 gloria mirabili, & decore magno, de q̄ Onias dixit, iste ama-
 tor est fratrū & populi Israel qui hic est, qui multum orat pro
 populo & sancta ciuitate Iheremias propheta, ubi hic clare in-
 tercessio sanctoꝝ ueteris testamēti probatur. Neq; me angit
 doctorē, & fortasse alios hunc librū non acceptare, ego ut fili-
 lius obediēs catholicæ Christianæq; ecclesiæ, hunc librū ut sa-
 cras literas accepto, sicut Augustinus dicit, hic liber ut proba-
 tus ab ecclesia receptus est. Neq; quisq; nouoꝝ Christianoꝝ
 mihi ostēdere poterit, ubicunq; ecclesia sacras recipit literas,
 quod huius libri cū cæteris non fuerit facta mentio. Neq; nos
 Christianos mouet Iudæos (ut diuus Hieronymus testatur)
 hunc librū pro sacris literis non accipere, Christiani enim sum-
 mus. Iterū sanctoꝝ intercessionēs cōcessit, hoc ego accepto,
 etiā si hoc non faceret sunt nihilominus claræ scripturæ Apoc-
 cal. v. & viij. Ultimo dum mihi quæstionem proponebat, res-
 pōdi me dei non esse cōsultatorē, nec scirē, sed neq; adhuc
 scio utra duarū precationū melior esset, una si pro re aliqua
 deum efflagito libere. Altera, quū rem aliquā mihi dari peto,

per

CONCLUSIO TERTIA.

per suam misericordiā & intercessionē laudatissimæ reginæ Mariæ, deus nouit quid eorū sibi sit acceptius. In uno tamen dñs meus doctior ostendens hanc esse orationem deo acceptiorē, quā inuocat deus obliuione oīm creaturarū, sicut ego fecisset, neq; præsumpsisset hoc scire quod nescit, spiritui sancto non contradixisset, qui per Iacob patriarcham formā dedit orationis, Gen. xlvij. ubi Iacob sic dixit, Deus &c. benedicat pueris istis, & nomen meū inuocet super eos, & nomina patrum meorum Abraham & Isaac &c. Quod autē in nostris orationibus non sint obliuiscendæ oēs creaturæ, ostēdit magnus dei amicus Moyses, qui cū deo loquutus est, facie ad faciē, sicut loqui solet homo cum suo amico, & ita orauit Exo. xxxij. Recordare dñe Abraham & Isaac & Israel seruatorum tuorum &c. Si igitur hi ueteris testamēti in eorum deuota oratione non sint oīm creaturarū oblitī. Quare nos probi Christiani, sicut ab initio nascētis ecclesię est factū deū non moneremus, ut nos exaudire dignaret, & recordari suæ dilectæ genitricis Mariæ, suorum dilectorum sanctorum & electorum. Quod de Iob ait suis scilicet amicis non fuisse præceptū, Iob inuocare ut intercessorē, satis mihi est doctore fateri deo fuisse acceptā orationem Iob pro amicis suis, quā & hic textus etiā primū potēter probet. Namq; misit illos deus ad Iob. Ite dicēs ad seruū meū Iob, & ipse pro uobis rogabit, quare ergo nos tā essemus contrarij, & ire recusaremus ad matrē misericordiæ Mariā, ut & ipsa pro nobis oraret. Ideoq; uos dñe doctior suppliciter rogo, quia cōclusioni meæ, & intercessionī sanctorum aduersamini, longos sermonū circumitus uitare uelitis, & iam tandē semel ad scripturas manus extendere, sine eū uerbo dei & sacris literis nō sum uos auditorus, neq; uobis respondebo, neq; credam, huc scripturas adferte, scripturas inq; exposcimus.

D. OECOLAMPADIVS.

Dilecti Christiani cōquerit D. Eckius me nullas induxisse scripturas, ita scilicet faciendū est, quū quis contempnit,

Z

COLLATIO XLII.

ideoq; & scripturas enumero. Primo inducta est epistola ad
 Timoth. ij. cap. de unico mediatore, cui adhuc nō est satisfac-
 tum, quīs em̄ pro inuicem rogamus, rogamus ut hij qui si-
 mul in eadē necessitate irriterimur hic in terris. Ignoscite que-
 so mihi grossum sum daturus exemplū. Si meli nequam pro
 inuicem rogarēt ante regem quempiā, si hij etiā merito inter-
 cessores nominarent & mediatores? nunc uero omēs peccā-
 tores sumus ante dñm deū, unicus tantū est iustus Christus,
 sicut & Christus ostendit in epistola Iohannis, ideoq; & illic
 nomen iusti ponit. Iohannes enim sic ait. Sed & si quis pecca-
 uerit, aduocatū habemus apud patrē, Ihesum Christū iustū,
 hoc uerbulū iustū, nō illic ponit sine causa, sancti autē in caelo
 orationes eorū hic in terris fecerunt pro cōmuni catholica ec-
 clesia, sicut ecclesiae membra, quae ipsoꝝ oratio cum eorū cha-
 ritate constans est, nulla est hic inuocatio, quantum nobis ex
 scriptura cognitū est. Tertiū dictū extractū est ex epistola ad
 Hebr. uerū & tota epistola nos illac dirigit, quod Christū ut
 nostrū pontificē cognoscamus. Quarto induxi Matthaeū vi.
 Christū orare docuisse Pater noster, circa quā orationē non
 aberrabimus. Quinto dictū induxi, Matth. xi. Venite ad me
 omnes qui laboratis. Sexto audistis Christū nos ad se uocantē
 tem, sicut ad panem uitæ, ad fontem aquarū uicinarū, ad uerū
 sponsum, quod nihil aliud est quā scripturā, adhuc elamitat
 quasi uacuis essem oīm scripturarū. Adhuc tamen & alias ad-
 portabo literas, Ihere. xvij. Maledictus omnis qui carnē por-
 nit brachiū suum. Matth. iij. Dñm deum tuū adorabis & illi
 soli seruiēs. Iohan. xvi. Quumq; patrem petieritis in meo no-
 mine dabit uobis. Iohan. xiiij. Nemo ad patrem uenit nisi per
 me. Iohan. x. Ego sum hostiū, & xv. Ego sum uia ueritas &
 uita. Et quid dicā, totæ enim scripturæ ad Iesum nos dirigūt.
 Quid ergo aliud prædicaremus. Nunc mihi neq; necessariū
 est scripturas & ratiōes doctoris Eckij soluere, quippe quod
 ille absq; fundamento ad suā conclusionē firmandā cōtracta
 sunt.

CONCLUSIO TERTIA.

sunt. Ecclesiæ ratione sapius nos resoluimus, quod propter eius sermones ab ecclesia nō simus exclusi, duramus em̄ apud dei uerbū. De miraculis dixi, quod illa iam difficulter & cum periculo probantur, sed & dæmon ipse sua ducit fantasmata. luxtaq; differentiā ostēdi, quā non eo trahere debebat, quasi aliquid ego fuerā diuinæ maiestati & omnipotētiæ detracturus. Ipse tamen met confessus est non om̄ia miracula iusta & recta esse. Hæc enī recta sunt & uera, quæ dei honorē & suū honorē confirmāt. Quare quū deus legem per Moysen dare uolebat, magna cum eō miracula faciebat. Similiter & in datione nouæ legis dñs miraculose egerat, quā tamen eiuscemo diuirtutē sancti deo ascribebāt, sicut in scriptis apostolorū habemus iij. dixit Petrus. Quid de hoc miramini, aut qd in nos respicitis, quasi hanc nos mutationē & miraculū fecerimus. Quamuis em̄ Heliseus miracula fecerit, non tamen post eius mortē fuit inuocatus, quod hic probandū expediret. Vbi uero miracula fiunt contra dei honorē, aut aduersus uerbū suū, ex deo non sunt, quorū multa & antichristus operat, & facturus est, sicuti est quū ex eo homo in fide infirmior reddit, deū aestimans in uno loco cæteris locis clementiorē, aut quod suā uirtutē imaginibus infuderit, unde etiā multæ inutiles peregrinationes sunt ortæ, licet apud easdē multi hominū se met consolati sunt. Opus aut̄ eorū, quum ex fide non fluxerit, bonum censerī non potest. Sæpe etenim cōtingit deum ob peccata hominū permittere falsa miracula tardissime manifestari. Ultra aut̄ quod eorū cōmendat humilitatē ad sanctos confluentiū, & de nobis qui in solū Christū speramus, dicit quasi inuerecundos nos esse & præsumptuosos, nec Christiane humiles. Dico nō minus humiles esse posse, quum in solū Christum fiditur, quā si etiā alij petant̄ intercessores. Et quilibet quo plus Christū cognoscit eo fit humilior, & e contra, quanto quis humilior est, Christūq; cognoscit, cum maiore consolatione ad Christū uenit, altera uero humilitas defert secum

COLLATIO XLII.

fidei defectū. Quod autē dicit Christū nos habere pro nostro patre. Ita dico, & quare hoc non faceremus, quum nos fratres suos nominarit, patremq; cœlestē & deum nostrū patrē, hoc a fide esset descilere & a fiducia. Præterea nos pl^o sanctis tribuimus in terris quā hijs qui in cœlis sunt, tam & si non doceamus eos inuocare, pro illo enim non sunt scripturæ, multo enim maiorem habent feruentiorē charitatē, admittimus quoq; ut orent. Sed ne quid periculi sit, & ex alijs causis uilius nobis est ad deū dirigi & conuerti. Talis autē non est cura trepidatio, quum proximū rogo ut pro me oret, sicut uos dicitis, qualis est apud defunctos, hoc enim ubi esset, merito & ibi abisteret. Alterū doctoris sermonem quū dicit se etiā ad aliū diciturū proximū uade ad Christū, Christus tibi sufficit, optime scio Christianū amorē habentē hoc non diciturū, charitas equidē illū orare docebit, uno enim membro agente, alia sibi membra cōpatiuntur. Ipse uero quod ad eiusmodi inuocationē adhortat, uobis censendū relinquo, ne uilius sit ad eum dirigi, qui illud præstare potest, cuius apud nos est uoluntas, qui promisit, quam ad aliū quempiā, apud quem huiuscemodi conditio non reperit. Ultra æstimat doctor Eckius hoc nō esse fidei derogatiū apud defunctos, sed se ipsum docet, nunquid hic maiorē in suū dñm fidutiā reposuit, qui met dñm adgredit, quam is qui alios ad se seruos assumit, & si non æstimarim etiā apud ipsos imperfectiōis quidam reperiri. Inducit etiā Christū Mariā honorasse ut matrem suam uenerandā, & non fuit hoc derogatiū diuini honoris, optime mihi placet ut bene ueneret, sed eo solo honore nobis a deo demandato, ut scilicet Christus in eius uirtutibus laudetur. Quod autē honor dei cōmuniter apud simplices postponat, eo apparet, quum pro sancti alicuius honore petitur, petiti concedit, & quum pro dei amore petitur, is non exaudit, sapius hoc sit. Recognosco tamen atq; cōfiteor sanctorū beatitudinē inenarrabilē, sed ad hoc non consequi, ut ille

CONCLUSIO TERTIA.

ille honor eis impendat, qui solius est Christi, & qui nos ad Christum ducit. Quod autem templum ædificatum fuerit in honore sancti Petri, certas non habemus historias, alioqui in uita sua se ut deum adorari non fuisset passus, sicut nec Paulus neque Barnabas hoc passi sunt. Ex ueteri lege ultra de Moise ait, quod intercelior fuerit nihil hoc probat pro defunctis. Liber Machabæorum quia dumtaxat propter martyrum exempla acceptatus est (diuo Augustino met testificante) sino eum in suo ualio remanere, quum alioqui somnium nihil probet. Etiam si pro uera uisione reputaret, potuit in hoc somnio Onias figura fuisse Christi, sicut & in alijs plerisque somnijs & uisionibus. Sed & sua æstimatione fortes & efficaces inducit scripturas ex xlvij. cap. Genesis, ubi habet iacob dixisse nomen meum inuocet super ipsos, & nomina patrum meorum Abraham & Isaac, si autem sermonis conditione cognosceret, non hæc dicta in lucem proferret. In ueteri namque lege, nomen alicuius super aliquo inuocari, tamen est, quasi eiusdem sit generatiōis, Esa. iij. cap. ibi dicunt septem mulieres quæ unum apprehenderunt uirum, panem nostrum comedemus, & ueste nostra operiemur, tamen nomen tuum super nos inuocet. Hic adparet inuocare ad orationem non pertinere, sed mens est ut is uir eius sit, & ipsa suo nomine nominetur. Sicut & Hierem. xiiij. habet. O domine in medio es nostri, & nomen tuum inuocatum est super nos, hoc tamen est quod populus dei nominatur. Sic etiam dictum Genesis intelligi oportet, non enim iacob patriarcham inuocarunt, iacob patriarcha ora pro nobis. Ultimo dicit Moisen Exo. xxxij. orare. Memento Abraham Isaac & iacob, magna est in deum confidentia, memor esse foederis & promissionis Abraham Isaac & iacob factæ, quauis ad huc non sit tam audax Moises ut dicat Abraham ora pro me. Sicut igitur hij ueteris testamēti deum ut eorum recordaret, monuerunt per Abraham Isaac & iacob, sic & nos deum monere debemus per Christum Ihesum, in quo reconciliationem habemus ut foedus cum patre cœlesti, hoc iam ad illa responsum sit.

D. ECKIVS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Ante hac quādo dño meo doctōri supplicauerā, ut noua adferret scripta, hæc scripta putarā per me non prius soluta, ibi iactāter sex scripturarū loca induxit, ad nostrā propositā causā deseruientia, quasi risu quærat, quis huc accedit. Verba Pauli renouat ad Timothæū, quæ tamen potenter scripturis declarauī & exposui, quod sanctorū intercessionēs non impugnant, ibi manere sino. Ad suū tamen grossum exemplū de nequā nebulonibus. Dico nostrā terrā morem esse, nihil cum nequā nebulonibus testificari. Ego illi per Moīsem proposui, qui pro populo orauit, & Iob pro amicis, & erant hij meliores peccatorib⁹ pro quibus orabant. Quamuis etiā scdm̄ eius grossum exemplum, nequam unus pro altero quiddā impetrare possit, & oporteret eum nihilominus fateri intercessorem. Neq; deus semper proborū intercessionēs respicit, quum alij præ maiore malitia gratia non sunt digni, sicut dñs ad Hieremiā dicit xv. Si steterint Moīses & Samuel corā me, nō est anima mea ad populū istum, hic textus efficaciter ostēdit intercessionēs sanctorū. Quod ultra doctor dicit, etiā & beatos habere diuinum amorem, sint tamen extra angustias, ideo & illos inuocare non debemus. Hic perpendite queso probi Christiani, quale nobis hic decoquit intricatū pulmentariū. Sancti etiā in Christo membra sunt, etiā & ad nos fraternā habent charitatem, rogantq; pro nobis, uellentq; nos ab angustijs liberari, sicut & ipsi liberati sunt, & nos eos inuocare nō debemus. Nunquid hæc grossities esset siue rusticitas, & contra omnē rationē, quod amicos tam bonos, & ad seruendū nobis tam beneuolos haberemus, & nō inuocarem⁹ eos pro seruitio, hoc qui libet ponderet probus homo, quomodo hoc sibi licere putabit. Grande festū fecit nos apud dñm deum habere ad uocatū iustū Ihesum Christū, quis ei in hoc aduersatur, quis Christū pro aduocato habere recusaret, sed in qua nam scola didicerunt

CONCLUSIO TERTIA.

didicerunt. Si Christus aduocatus sit, ideo & sancti aduocati
 & intercessores esse non debent uel possunt, quum utrumq;
 simul stare potest. Ideoq; & omnes credimus Christū nostrū
 aduocatū & gratiā esse, sicut doctor inducit epistolā ad Heb.
 Ad quod firmandū addo Paulū ad Ro. v. & c. Hic aut argu-
 mentum facit ex calibe fabre factū, Matth. vi. quod orare de-
 beamus, Pater noster qui es & c. ideo & sancti non sunt inuo-
 candi. Videte quē probi fideles, quibus uos conant abstra-
 here a sanctorū inuocatione sine ullo fundamēto. Quid nam
 hoc ualere potest, Christus nos docuit orare pater noster, er-
 go orare non debemus Aue maria, adapta te forular. Quādo
 ergo adimplebit Mariæ prophetia Luca i. Ecce enim ex hoc
 beatam me dicent omnes generationes. Aliud quoq; pulchrū
 habet argumentū, Christus ad se uocat oēs oneratos Matth.
 xi. ideo sancti nō sunt inuocādi, at ego reor non multū Chri-
 sto abesse, qui ad sanctos adpropinquat. Nisi non sit uerum
 quod dñs Ihesus ait, patrē suū cœlestem precatus, ut ubi ipse
 sit, illic sit & minister eius. In summa per sanctorū intercessio-
 nes speramus atq; desideramus ad Christū uenire, permaneo
 ut prius est scriptū. Post hæc Iheremiā inducit xvij. qui ut illi
 deseruiat corā simplici uiro, incurrat & abscindit illū, ego ue-
 ro eum totū in lucem ponā, ita em̄ habet. Maledictus homo
 qui cōdidit in hōmine, & ponit carnē brachiū suum, & a dño
 recedit cor eius. Attēdite uos probi hoc nulla uia sanctorū in-
 uocationes reprobasse, sed maledicit̄ homo cuius cor a dño
 recedit, quod tamē in nobis Christianis non est, qui ob id san-
 ctos inuocamus, ut cor nostrū cum deo uniat̄. Ultra inducit
 Matth. iij. Deum tuū adorabis & illi soli seruias, ideoq; non
 uult ut sanctis seruiamus. Dico dñm doctorē bene scire quas
 leibi uerbū habeatur gręcū latrefsis scilicet, quod cultū sonat
 soli deo debitum, quem a Christo diabolus ipse exposcebat,
 quod a sanctis longe absit, non enim ignoramus oēs sanctos
 non esse deos, sed dei amicos, ideo & illos inuocamus tanq̄
 dei

COLLATIO XLII.

dei amicos. Post hæc Iohan. xiiij. Nemo uenit ad patrem nisi per me, uerum est, sed neq̄ dilecti dei nos aliam ducēt uiam quā ad Christū, iam neq̄ hoc sanctis aduersum. Ego sum uita ueritas & uita &c. ibi Iohan. xiiij. non xv. Sic etiam Christū esse hostiū, Iohan. x. Male fidunt in sanctos, pars aduersa, timentes sanctos nos per aliud hostiū ducturos, quā per Christum. Non, non, probiores enim sunt sancti, plusq̄ nos diligunt, suntq̄ deo acceptiores, ut nos per aliud hostiū ducerēt quā per Christū, inducit uerba Christi Iohan. xvi. ut in eius nomine petamus, quasi in nomine Christi non peteremus, quū sanctos inuocamus. Pars aduersa nobis Christianis impingit, quasi omnē spem nostrā in sanctos collocatā haberemus dñm Ihesum uel negligēdo, uel certe in locū quempiam seponendo, scientes se nobis iniuriā irrogare, nouerunt inq̄ ecclesie consuetudinē, qualiter collectas & de sanctis orationes claudit, per dñm nostrū Ihesum Christū. Iterū uult Christum totum esse & omnia, quod illi non grauatim concedo, si & ipse confiteretur sanctos nobiliora esse Christi membra. Aegro fert animo sanctorū miracula dicens nos cognoscere debere uera miracula sola fieri ad dei & fidei honorē. Respondeo horū procul dubio multa fuisse facta per sanctos, quāuis hoc uerū non sit, miracula solū eam ob causam fieri, sed deus per suā misericordiā quandoq̄ multa facit miracula in fidelium consolationē, & gaudiū cordiū desolatorū. Hoc aut̄ licet probis cognitū sit, sciētes sanctos multis adiutorio fuisse per eorum inuocationē in maximis angustijs constitutis, exsuperabundantiam tamen & hoc scriptis probabo Act. ix. Quando Christiani & uiduæ Petrū circumstabant ostēdentes uestes quas illis Dorcas in consolationē fecerat, & in pauperū subleuamen, resuscitauit illam Petrus per suas orationes ubi beneficium Christianos non sine medio pro Dorca orauisse, sed per diui Petri inuocationē, quamuis mendicus erat, probus tamen erat & non nequā, sicut doctoris grossum exemplum sonabat

CONCLUSIO TERTIA.

sonabat. Argumentum meum adhuc (ut petra) stat firmum. Quum miracula fiunt in sanctorum inuocatione, non potest dicere doctor omnia per demonis uersutiã & phantasmata fuisse facta, sat ergo mihi est, aliqua uera miracula fuisse facta, quæ efficaciter sanctorum ostendunt inuocationem, sicut heri ex Marco probatũ est. Alioqui per suã omnipotentiam deus probos Christianos per miracula seduxisset, decepisset, quod a Christiano corde longe sit alienũ cogitare, Helisãũ non induxi quasi fuerit inuocatus, sed per hoc potenter obtinatur, si Helisæus iam mortuus, mortuũ suscitauit nõ rogatus, quanto magis nobis credendũ est, etiam & nostros sanctos facere miracula per nos non rogati. Vult doctor contra ordinatorem & usum totius Christiane ecclesie, quod deus uel sancti non plus in uno loco honorentur quam in alio, sicut fit in heremitorio diuæ Mariæ & in Loreta &c. Audio quidem eum dicere, sed scripturis probe intellectis nunquam hoc probabit, hoc opus ex fide uenire negat. Nunc libenter audire, uel unũ qui in Aquisgranũ peregre proficiscitur, uel ad heremitorium diuæ Mariæ ad uirginem gloriosam absque fide, si non credit non ibit. Plane uideat quã Christiani noui ad ecclesias ire contendunt, Gen. xxvii. miratur iacob de loco ubi iacuerat dicens. O quam metuendus est locus iste, hic non est aliud quã domus dei & porta celi. Exo. xxiiij. ostendit quod ter in anno celebrandũ fuerat festũ, Christus met ipse specialiter sapius in templũ uenit, contestatus domũ esse orationis, Vult ne his temporibus nulla magis haberi differentia inter ecclesiam & tabernã, ut non sit locus unus altero prastantior. Apostoli ascenderunt in templum ad horã orationis nonam, & met ipse deus suã omnipotentiam in miraculorum operatione, in uno loco plus ostendit quã in reliquo. Hoc si quis negaturus pergat, necesse futurũ ut uniuersus orbis illi mentiat. Dixi peccator ex humilitate ad deũ ire non audens sanctos inuocat, hanc humilitatẽ parui pendit apud nos dñs doctor, Ego uero dico scripturas docere, quod

COLLATIO XLII.

& dicitur Paulus ad Hebræos renouat, deum scilicet esse igne
 cōsumentē, quare nō immerito nobis timemus ab hoc igne,
 ideoq; & sanctos ut mediatores inuocamus. Iterū doctor cō-
 cessit sanctos pro nobis orare, & quemadmodū nunc dicit,
 quod illud nūq; abnegarit. Libēter igitur audirē quo nam
 modo hoc simplicib; Christianis propositurus esset, sanctos
 pro nobis orare, & nos eos inuocare non debemus, nosq; in-
 gratiores sanctos pro eor; intercessione henerari non debe-
 remus. Adhuc unum scire cuperē, quū pro nobis sancti orēt,
 quare ipse cum suis nouis predicantibus in Basilea reliques-
 runt cōmunē Christianæ ecclesiæ ordinationē, & expressiōe
 inuulgarunt nouā ordinationē, in qua litaneā abrogarunt,
 qua Christiani utuntur, Sancte Petre ora pro nobis, Sancta
 Maria ora pro nobis. Illud quomodo se adaptabit dilecti pro-
 biq; Christiani, Mariam & diuū Petrum pro nobis orare, &
 in ecclesia dicere non deberemus, Sancta Maria ora pro no-
 bis deum, hoc presentibus auditoribus & futuris lectoribus
 cognoscendū relinquo. Aestimat hunc Christianū amorem
 non habere, qui proximo diceret, necesse nō habes ad me re-
 currere, ut pro te orem, met ipse Christū absq; medio depre-
 ceris. Dico & me sic uelle. Si enim potest homo peccator in
 terris ex Christiana charitate cum parua gratia pro me orare,
 quanto plus dilecti sancti, qui & ipsi membra sunt Christi,
 plusq; ad nos fraternā habent charitatē, etiā pro nobis orant;
 sicut angelus pro Iudaico populo sibi cōmissio orabat Zachari
 dicens. Dñe exercitū usq; quo tu non miseraberis Iherusalē
 & urbū Iuda. Si hoc cōmunis facit angelus pro toto suo po-
 pulo, sicut & Daniel ostendit, quare non cuiusq; hominis an-
 gelus etiā pro eo deum oraret. Nunc autē angelus beatus est;
 quare sancti beati nobis sunt proximiores, fratres etiā pro no-
 bis orant, quando eos inuocamus. Similitudinē attulit seruū
 hunc suo dño plus fidere qui met eum rogat, quā ut alium ad
 eum mittat. Dico si seruus inimicus esset dñi, reputarēt plus
 iustis

CONCLUSIO TERTIA.

iusto audacior & temerarius atq; præsumptuosus, ut merito
 dñs dicere posset, nequã quur te auides oculis meis præsentas
 re. Quare aliqñ bonũ & necessariũ est quærere mediatorem,
 dñs em̄ hos petit, & tales mediatores, quod ut uerũ sit scriptu
 ris p̄bo, Ezech, xxij. Et quæsiui de eis uirũ qui interponeret
 sepem & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem
 eam & non inueni. Hic deus mediatorẽ exoptauit ex populo
 & non inuenit eũ p̄pter eorũ iniustitiã. Nos aut̄ quia dilectos
 sanctos inuenim⁹ dei amicos, quare eos excluderemus. Qua
 liter aut̄ Maria in deo honorat̄, apud hesteria dicta p̄maneo.
 Quod aut̄ ueniens Picardico utit̄ argumẽto, q̄a plaricq; men
 dicis dant ob sanctorũ honorẽ, qui illis non essent daturi ob
 diuinũ amorẽ. Respondeo nullũ abusum sum ego p̄baturus.
 Non tñ credo in uniuerso orbe unum ex Christianis tam esse
 stultũ, quũ uel dat uel aliquid facit ob alicuius sancti honorẽ,
 eius non esse præcipuã mentẽ uel intentionẽ ad diuinũ hono
 rem illud impẽdisse. Qui em̄ ob sancti dat honorẽ, idem hoc
 dat ob diuinũ amorẽ & honorẽ, qui dñs est & coronator san
 ctorũ. Reuoluitq; se doctor in dicto Machabeorũ, dicens Au
 gustinũ fateri hunc librũ ab ecclesia receptũ, quippe quod in
 eodẽ aliquorũ martirũ passiones describant̄. Hic ego causas
 non quæro ob quas liber quisq; receptus sit. Satis mihi est ec
 clesiã hunc librũ acceptasse pro sacris literis, ideoq; & ualere
 debet. Ad hoc respondere conat̄ somniũ fuisse dicẽs, sed ego
 ei respõdeõ diuinas reuelatiões ut plurimũ in somnijs factas,
 sicut cum Iacob Gen. xxvij. Sicut cum Abimelech Pharaor
 ne & c. cum Ioseph uiro Mariæ & c. Nunc aut̄ textus hic clare
 loquit̄ uisionẽ aut somniũ fuisse fide dignũ, si ergo scriptura
 fide dignũ recenset. Quare ergo quisq; Christianorũ non cre
 deret. Ultra dicite etiã si hoc ita esset, fuisset nihilomin⁹ Onias
 figura Christi. Dicite ergo dñe doctor cuius figura fuerit Ihe
 remias, supra quem Onias indicauit. De ecclesia Petri cre
 dere recusat, historia francorũ hoc ita credibiliter recenset,

Aa ij

COLLATIO XLIII.

& adhuc pro uero habet, illic ego manere sino. Optime scit Petrus noluisse deum esse, summus adorationis honor soli est deo exhibendus, sicut & angelus Iohanni dixit Apocal. xix. Sancti tamen adhuc uenerandi sunt, quauis illic attenda Iohannis sanctitate, quodque tam impense a Christo dilectus fuerat, admittere noluit ut sibi exhiberet honorem. Ultimo ad uerba Iacob. Et nomen meum inuocet super eos &c. adportat ualde peregrinum intellectum, dicens esse conditum seu naturam Hebraici sermonis. Nunquid haec est pulchra conditio scripturas sacras interpretandi, uerum dilacerandi, quid opus fuerat Iacob orare, ut duo illi pueri sui essent generis, prius enim sui generis erant, erantque filij sui filij Ioseph. Neque ullus est in toto orbe Hebraici non expers sermonis, qui eo modo id intelligat sicut doctor, quod autem intellectus eius perflare non possit, scripturis probo Num. vi. ibi de sacerdotibus deus dicit. Nomen meum inuocabunt super filios Israel, & ego benedicam eis ubi clarum est & lucidum hoc ad orationem pertinere. Sicque ad orationem & non ad genus tendunt uerba Iher. xiiij. Quod autem Esa. iij. inuocare aliter accipit, facit subiecta materia, quia ibi neque de deo sermo est, neque de oratione. Sic adhuc stat dictum orationis Moysi, Exo. xxij. firmum Moysen in oratione sua, creaturae non oblitum. Ex quibus omnibus aestimo manifestum quam efficaciter & potenter inuocatio & sanctorum intercessio, secundum ritum & usum ecclesiae in toto orbe obruta sit & probata, deo laus & omnibus electis sanctis.

D. OECOLAMPADIVS.

DEUS omnibus nobis concedat ueritatis cognitionem, Amen. Dilecti Christiani hodie audiuitis quam aspernantem sermones meos, & quam iactantem suos D. Eckius induxerit. Iam igitur peto beneuole audire dignemini meam fundamentalem & ueram excusationem. Principio ei similitudo displicuit, quum aliqui nequam pro inuicem rogant. Iuxtaque mentio facta est, cum nequam uiris nihil probari, qui me audiuerunt bene intellexerunt, neque me sanctis in uita, neque in morte iniuriam irrogasse. Nunc in
scripturis

CONCLUSIO TERTIA.

scripturis neq; alienū est neq; peregrinū, etiā de malis similitudines inducere. Christus inq; exemplū de falso iudice induxerat Luc. xvij. de usurarijs & res dñicas seu uillicitatis suae male administrantibus. Reperimus quoq; & alia exempla, sicut & apud prophetas inueniunt, nā & sancti dei se met pro peccatoribus confessi sunt. Non parua res est se uere peccatorem nominare, omnes nobiscū orarunt. Dimitte nobis debita nostra. Peccauimus iniquitatē fecimus cū patribus nostris. Et Iob ipse inductus dixerat, Omnia opera mea expauesco. Dauid autē dixit, corā te non iustificabit omnis uiuens. Quā obrem & Paulus ad Romanos concludit, uniuersum orbem peccatis subiectū, ut hinc dei misericordia cognoscat & eluceat. Secundo quod recte docuerimus ad Christū unice refugiendū, sufficientes induxi scripturas, quarū neq; D. Eckius unicā sufficienter enodauit. Deuisset em̄ efficacia dicta unū uel plura his meis dictis opposuisse, deum nobis praecepisse mortuos inuocare quod non fecit neq; facere potest, uniuersae enim scripturae ad Christū dirigūt. Christus finis est legis unicuiq; credenti ad Romanos. Ad Heb. x. ex Psal. dicit, In capite libri scriptū est de me, ipse uero quod aestimat ad sanctos euntem, etiā ad Christū uenire. Ego autē nos ut fidos ministrorum malle (ut tenemur) proximā nos docere uisam, mox ad Christū ueniendi. Quid hoc esset, si quem ad Basileam directurus, dicerē ei uade in Bernā, post in Solodorum, tandē in Basiliā quaesiturus, quū tamen scripturis absq; ullo formidine primo ad Christū eum dirigere possum, neq; me docet scriptura ad hunc uel aliū sanctū dirigere, utiq; esset hoc circumducere. Ultra ex me scire postulauit, quare in terra degentes pro eorum intercessione rogamus, & non eos qui in caelo sunt, super quo prius respōdi, unū scilicet scripturas iubere, alterū uero non, multa de sanctorum ueneratione induxit, & quod orent, quod illi non fuerat necessariū, sufficienter enim hoc ei heri concessum est, potuisset isto totū expedisse, ut sancti suo

COLLATIO XLIII.

honore debito uenerarent. Et eo quoque expedisse potuisset, si fundamentales scripturas induxisset defunctos sanctos inuocandos. Adportat quidem aliqua dicta sibi tamen non deseruientia, sicut Luca ij. in Magnificat Maria dixit. Beatam me dicent omnes generationes, interrogans quomodo hoc adimpleri queat. O uos dilecti Christiani, si Mariam fatebimur puram & uenerabilem dei genitricem, cui plus est gratia data quam angelis uel alijs hominibus, & hanc laudem iugiter exclamauerimus, eam admiramur ut beatam, sicut uniuersa facit Christianitas, ex tunc ego prophetia aestimo adimpletam. Neminem nos prohibemus ne aue Maria dicat. Neque indigno feret animo, si pater noster orabimus, plus equidem nobis rei in deo reposita est quam in Maria. Dictum Hierem. xvij. cap. uult me infideliter exposuisse, uerum est breuitati me studuisse, idemque nihil neglectum est, nam quod addendum fuerat. Maledictum scilicet hominem, in hominem fidem, & carnem ponentem brachium suum, cuius cor recedit a domino, etiam fit quando non unice in Christum sperat. Iudaei enim eo tempore iuxta sacrificia quae deo offerebant, auxilia a Babilonijs & Aegyptijs quaerebant, sicut iam & iuxta Christum refugia quaeruntur aliorum mediatorum, inditium est hoc imperfectae fidei. Quare & propheta ultra dicit. Benedictus uir qui confidit in domino, & dominus erit spes eius. Ad dictum Matth. iij. quod ex libro Moysi Deuterio. extractum est, ut domino seruiatur, sicut me doctor Eckius direxit ad graeculum uerbum Iatreffis, sic & ego eum dirigo ad Hebraicum abad. *Distinctio haec de latia & dulia duplicium seruitutum in scriptura non est fundata. Ultra certus sum apud omnes Christianos optime nos posse contentari, Christum nobis omnia esse cum quo satis agere habemus. Oportet ut exemplum referam toti deseruiens causae. Si sol milesies clarior absque ulla laesione oculorum intuentus esset, & cum magna delectatione essent & multa milia paruarum candelarum, quae lumen a sole reciperent & splendorē, & praemagnitudine, claritate*

ritate

CONCLUSIO TERTIA.

ritate, splendore solis huius candelulæ parum resplenderent, essem ego ob id seruus infidelis ad paruas candelulas non recurrens, sed ad lumen oim delectabilissimū. Nunc Christus dñs noster ineffabiliter delectabilior sol est, qui fideles uere illuminat, sancti quoq; Dei & si uenerabiles sint, digniq; magno honore, nihilominus Christo comparatæ, ut candelulæ sunt minores, dei enim ad creaturā est non æqua cōparatio. Quicumq; Christi inus eum uere cognoscit, de me non multum exposcet rationē. Omnia illi amara & parua reparabuntur, solusq; Christus ei magnus est atq; dulcescet. De miraculis confitetur doctor Eckius mer multa ex deo non fieri, quæ aut fiunt in fidelium consolationem, etiam ad diuinum honorem pertinent. Quum enim quisq; fidelium finalem consolationem aliter quam in deo quærit, eam facit consolationem idolū miracula, Marci ultimo confirmant uerbi ueritatem & non sanctorum inuocationem. Hoc etiam de Helisæo dictum sit, multis uerbis de templis inductū fuit, quasi discretionem non poneremus neq; differentiā inter ecclesiā & tabernas, quod nostra non est opinio. Ex euangelio namq; Iohan. iij. ubi docemur patrem adorare in spiritu & ueritate, ostenditur & tempus futurū, ubi neq; in Hierusalem, neq; in monte Samariæ inuocabit deus, quasi diuinus cultus uel tempori uel loco esset alligatus. An deum undiq; misericordē reperimus, eo tamen addito, ut recta fide ad eum deueniat, non plus est cum templo in noua lege sicut fuit in antiqua. Satis inq; S. Steffanus nobis recenset in Act. Apostolorum vij. cap. Ideo iam templa habemus ut ibi uerbum dei audiamus, & ut comunibus orationibus deo grati simus, eumq; inuocemus, utq; nos per sacramenta in Christiana charitate uniamus. Quod aut deus alio quando in uno loco plus suā omnipotentiam ostēdit quā in altero æque extra ecclesiā fit sicut intra. Quæsiuit deniq; & a me doctor Eckius quo nā modo ingratitude nos excusare possimus, & quæ dilectos sanctos tā nobis fauorabiles nō inuocamus?

Dico

COLLATIO XLIII.

Dico sanctos nos gratos habituros, quando Christo grati sumus, plusq; hoc eis placet, quam si nos cum eis impediremus alioqui deos ex se facturi. Aliā quoq; induxit quaestionē, nostrā litaneia causa, qua apud aegrotos pleriq; nostrū Basileę utimur, uellens omnes tenorē illius audisse cōpertū futurū, ut neq; Christi, neq; apostolorū, sed neq; aliorū sanctorū honorū quicq; fuerit detractū. Illæ enim ordinationes nostræ in se dei beneficia sanctis exhibita cōplectunt, quibus & nos in fide fortificamur. Certus sum aegrotos ex eo plus ædificari, quam si totū psalteriū ab eis non intellectū illic præsentem immurmurarent. Necessariū nobis est nostris eo modo prouidere, ut in extremo die respondere ualeamus. Comparent eorum antiquū obsequiale, & nostrū mox cōpertū futurū, quod illos uerbo dei plus congruat, aegrotisq; magis fuerit consolatoriū, quod utilius est facere debemus atq; docere. Præterea posthac dictū ad Hebræos induxit, deum esse ignem consummentem, quare nos peccatores liberū non habeamus ad deū accedendū aditum, & ob id necessaria sit sanctorū inuocatio. Vellem doctorē Eckiū hoc nobis proposuisse mediū, quod in epistola habetur, in qua ad Christū Ihesum dirigimur, per quem liberū habemus aditū, quæ nos epistola ad defunctos sanctos non remittit neq; dirigit, neq; pro ulla præsumptione habemus aliquando nos peccasse, de quo iam doleamus, ut met dñm nostrū adgrediamur. Paternè inq; nos (ut filiū prodigum) excipiet. Ego ob doctoris exemplū pudeo deū nos ita excepturū, quæadmodū ipse dixit, at si de peccatis nostris non doleamus, neq; per sanctos quicq; impetrabimus. Ad Ezechielis dictū respōdeo non extēdi ad uita defunctos sanctos. Ultra ad librū Machabæorū illud ego pro suo ualore teneo, is em̄ qui scripsit met ipse fateť ad libri calcem. Et si quidem bene & ut historiæ competit, hoc & ipse uelim, si aut̄ minus digne concedendū est mihi. Hic clare uideť hunc librum non inter diuinos & probatos libros habendū. Vbi em̄ deus loquit

CONCLUSIO TERTIA.

loquitur, causa in nullū dubiū reponi solet, quare hic in proxima responsione statueretur. Neque ibi habet quod illic Oniam inuocant. Ad dictū Gen. xlvij. nimirū mihi D. Eckius impingit, me scripturas dilacerare, dixit sermonis conditionē hoc in se non habere, tunc concessit Esaiā iij. capite ita exponi debere. Ego scripturas per scripturas exposui, cuius mihi historia prebet testimoniū, filios Ioseph in quieta fuisse possessione, in terra promissionis Iacob quoque illis Sichem addidisse, quo Iacob dilectiores noti essent, habueruntque plus ceteris prerogatiuā, quare eo magis ceteris dicti fuerunt esse Iacob. Bene nouit D. Eckius decē tribus filiorum Iacob Israhel nominatos, & eorum rex ex tribu Efraim. Nunc autē Israhel nomen est Iacob, aliaque duarum tribuum nomen a Iuda habere. Quod Nu. vi. inducit nihil ibi habetur de inuocatione nominum quorumcunque hominum ad deum deseruit, neque ibi ponitur uerbulum, quod in Genesi positum est. Sicque compertum habetur doctorem Eckium nullum adhuc dictum induxisse, quo abducere possit dicta in contrarium adducta. Quod in Hieremia habetur conditionale est scilicet si admitteretur, si ita esset, neque concessum neque falsum. Quibus libenter concluderim, & scripturis commisisse uoluerim, nisi aliquid noui a me peratur.

D. ECKIUS.

In nomine tuo domine Iesu Christe, Amen. Ex hoc prolixo sermone sepius ante sic facto, perpendit charitas uestra pluresque extra ciuitatem in territorijs ueritati parcere, doctorem ad mihi contradicendum aientes non sufficenter audiri. In summa uos rogo fideliter memoriam mandandum doctorem confessum sanctorum inuocationem, quam Zwinglius, frater Stiffel, & eis similes noui Christiani negant. Simpliciter uiro proponit, nihil me scripturis probasse, omnemque rem suam iugiter apud scripta manere. Dico breuiter neminem sibi met bene sententiam dicere posse, hoc namque in isto anno non admittit, ut sui met quisque sit iudex. Vnum autem faciat doctor mecum, resignet securitatem,

Bb

COLLATIO XLIII.

sinatq; sententiam ferre, quis inter nos efficaciores scripturas
 pro sua parte habeat, ego et illi pars aduersa, etiam in poenitentia
 ignis. Quod autem doctoris uerba non tanti sint habenda & te-
 nenda, eius me inconstantia mouet, nouiter enim ante annos
 tres, in quibus neq; puerulus fuerat, in uniuersum orbem ex-
 pressionem disseminauit librum Psephmata Chrysostomi dictum,
 in quo sanctos in caelo ait in charitate ardere, non cessantes
 pro nobis orare, quid ergo mali futurum nos haec fieri desidera-
 re, quod deum uelle credimus, quod ergo hodie uel heri malum
 dixit, ante haec bonum fuerat, uoluitq; hoc deus. Ad uerba illius
 deuenio cum grosso nequam uirorum exemplo. In nullis unquam
 terris audiui, tres captiuos in una turri fures, unum alterum sua
 intercessione liberasse. Ipse uero quod sanctos hic in terris ad-
 ducit, peccatores fuisse, multis uerbis ad causam prolongatio-
 nem, hic gladius in hanc uaginam non adaptatur nec pertinet.
 Hunc articulum contra Carolostadium in Lipzig disputauit, ipse
 si uelit specialiter eum in manus assumat, non fugiam sed Chri-
 stiane respondebo, posset inquam simplicem in errorem ducere,
 Quia uero clamat festinanter & mox ad Christum. Si quis in
 Basileam tendat, necesse non est ut in Bernam siue Solodorum
 dirigatur, nunquid haec gratiosa est similitudo, quasi aberraret
 quis qui per sanctos ad Christum tenderet, & sancti extra
 uiam essent Christi, ubi nam hoc scripturis probat. Probo illi
 exemplum aliud. Si quis a me in Basileam dirigi peteret, ego
 uero illi Bruck & Rinfelden, ut uera suae uiae mecum ostende-
 rem, hoc causam plus esset affine. Iterum adfert sanctos uiuen-
 tes, de quo ego apud scripta notarioz permaneo. Quis enim
 Christianorum tam esset fide uacuus, qui non crederet interces-
 sionem uenerabilis genitricis dei Mariae apud deum non praes-
 stare, quam si hic multa milia pro inuicem rogarer, cum pro-
 phetia Mariae dicit quidem se non reijcere Aue Maria. Res-
 pondeo si sanctorum intercessionem cum dominica oratione,
 ne, Pater noster noluerit abrogare, ut quid ergo sic induxit.

Nos

CONCLUSIO TERTIA.

Nos Christiani a tenera iuuentute simul orare docemur Pater noster & Aue Maria & Credo &c. orabimusq; auxiliante nos deo, usq; ad mortem. Ad Hieremiam xvij. se excusare tentat, quod ego lectori commendo. Quod uero electos dei sanctos idolatris Babylonijs & Aegyptijs cōparat, mihi non placet, longā subinfert glossam ad illud Matth. iij. Et quum hodie illum ad græcum remiserim, ipse me ad hebræum remittit. Deuter. vi. Dico si in hebræo herebit, perdet hoc uerbum soli, quod in textu non reperitur. Et cum hoc manifestū est hoc uerbum Abad si ad deum ponitur, specialem dei cultum designare & seruitutē. Exo. xx. de Dulia ad nostrā principalem causam non deseruit, esset enim uerbalis controuersia. Quia tamen Christū omnia esse dicit, oportet ut sanctos sinat nobiliora membra esse Christi. Cum exēplo illo prolixo suæ millepiciis solis sermonē esse sino, nuda enim illius uerba nihil probant neq; ualent, scripturæ nos ligabunt. De miraculis aliqua esse falsa hoc me scriptura docet. Doctor aut, ga sanctoꝝ miracula & Mariæ negare nō potest, merito credere debet sanctoꝝ inuocationē, quā deus sua maiestate confirmat. Locoꝝ ratiōe, deū scilicet in uno loco (utpote in heremitorio diuæ Mariæ & Aquisgrano) gratiosius exaudire in Mariæ peregrina uisitatione, dicit deū in omni loco æque misericordem esse, hoc si uerū est, quare ergo admittit deum in uno loco plus facere miracula quā in alio. Nihil cōtra nos est dñm dicere Iohan. iij. quod neq; in monte neq; in Hierusalem ueri adoratores essent adoraturi, sed in spiritu & ueritate, quia Iudæi uno scilicet deputato loco tenebant offerre, ideoq; & uniuersi Iudæi iam sacrificio seu oblatione carēt, nullā in templo habēt sacerdotale operationē &c. Nos uero Christiani, q dñm Ihesum adoram⁹ in spiritu & ueritate, nostrū spirituale habemus sacrificiū, sacro sanctū corpus & priosum sanguinē Christi Ihesu in toto orbe. De nostrā ingratitude sino ut hodie dictū fuerat. Quia tñ D. Occolampadius suū obsequiale.

COLLATIO XLIII.

quod una cū suis sotijs edidit melius iudicat, quā obsequiale
 (librū scilicet de usu sacramentorū) a sancta Christiana eccle-
 sia ordinato, huius quoq; certus sit, fortassis e caelo auicula
 quāpiā hoc ei reuelauit, quis illud crederet, quando sic eccle-
 sia contumelia & scandalū irrogat, neq; de isto inuiti libello
 iam disputo. Sed ita meū sonat argumentū, quū S. Petrus de-
 um pro nobis orat, quare ergo cum suis sotijs litaneia ecclesie
 abrogauit, sancte Petre ora pro nobis deū, quā tanto tempo-
 re in usū fuit. Paulus autē quia deum dixit ignem cōsumentē,
 opinat̄ doctor ob hoc eum non timendū, audenterq; ad eum
 dum. Contra quod ego ei respōdeo, quare ergo Exo. xviii,
 præcepit deus non solū ludēos ad se uenire abstinere debere,
 quin & ne montem quidē contingerēt. Exo. xx. Expauēsa-
 ctis ludæis dixerunt Moysi. Tu loquere nobis & audiemus,
 non loquat̄ nobis dñs ne moriamur. Ad epistolā Heb. hodie
 responsum est. Ad Ezechielē dicit quod de uiuis loquat̄, sæ-
 pius auditū est nouos Christianos nullū argumentū inducere
 contra sanctos beatos, quod etiā non militet contra uiuos,
 Librū Machabæorū conatur reddere dubiū scriptoris caussa.
 Dico nihil ad me de scriptore pertinere, sed de ecclesia sancta
 quæ hunc librū ut sacras literas accepit. In Bibliā enim sa-
 cras aliquot habemus literas, quorū author est nobis igno-
 ritus. De dicto Genesis xlviii. adhuc caussam refugit, sed hoc
 dictum cum illo Exo. xxxij. applicatum, bene tunc adparet,
 qui recte sentit. Sed & in eo loco Rabi Salomon uisus, secun-
 dum Hebraici sermonis cōsuetudinem. Quo me credo con-
 clusionem meam tertiam, de sanctorū intercessionē, ut Chri-
 stianam obtinuisse, rogās dominū meum doctorem, ut cum
 ecclesia Christiana, Mariam uenerandam dei genitricem &
 omnes sanctos inuocet, ut nobis gratiā a domino nostro Ihe-
 su Christo impetrent & exorent, Amen.

D. OECOLAMPADIVS.

Ego scripturis commendo.

CONCLV.